

คำอธิบายการใช้งาน

1. เอกสารฉบับนี้ผ่านกระบวนการแปลงภาพเป็นอักษรด้วยเทคนิคการรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR หรือ Optical Character Recognition)
2. จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการอ่านและการสืบค้น
3. การคัดลอกข้อความเพื่ออ้างอิง (Quotation) ควรตรวจสอบความถูกต้องจากไฟล์ต้นฉบับอีกครั้ง
4. การสะกดคำอาจมีความแตกต่างในแต่ละยุคสมัย
5. การแปลงภาพเป็นอักษรยี่ดต้นฉบับเป็นหลักไม่มีการแก้ไข

จัดทำโดย

กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุม สภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๑๐
(สมัยสามัญ สมัยที่หนึ่ง)
วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ฉบับสำนักงานพิมพ์

ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญ สมัยที่หนึ่ง) พ.ศ. ๒๕๖๖

สารบัญ

ครั้งที่ ๑๐/๒๔๗๖ (สามัญ)

๑. พิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
ต่อจากครั้งที่ ๙/๒๔๗๖ ๒๙๙-๓๐๗
๒. ญัตติของพระยาประมวญวิชาพูลเรื่องขอให้
พิจารณาการกระทำของพระยามโนปกรณ
นิติธาดา อันละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ ๓๐๗-๓๑๘
๓. ญัตติของนายจรูญ ฌบางซ่าง เรื่องขอให้พิจารณา
การกระทำของพระยามโน ฯ ทุกอย่างในระหว่าง
ปิดสภา ฯ และสภา ฯ ได้ตั้งกรรมธิการขึ้น
พิจารณา ๙ นาย ๓๑๙-๓๓๕
๔. เปลี่ยนเวลาประชุมสภา ฯ จาก ๑๕.๐๐ นาฬิกา
เป็นเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกาทุก วันพฤหัสบดี ๓๓๕-๓๓๖
๕. หลวงวิจิตรวาทการตั้งกะตู้ถามรัฐบาล ๔ ข้อ ๓๓๖-๓๓๗
๖. พระยาประมวญวิชาพูล ตั้งกะตู้ถามรัฐบาล
เรื่องรัฐบาลอินเดียห้ามไม่ให้ส่งสินค้าสยามเข้าไป
จำหน่ายในพรมแดนเมืองเจียว ๓๓๗-๓๓๘

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๑๐/๒๔๗๖ (สามัญ)
วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖
ณพระที่นั่งอนันตสมาคม
เริ่มประชุมเวลา ๙.๑๕ นาฬิกา
สมาชิกมาประชุม ๔๙ นาย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ขอให้พิจารณาณัติตามระเบียบ
วาระที่ค้างอยู่แต่คราวก่อนนี้ต่อไป และขอเปลี่ยนภาวะแห่งที่ประชุม
เป็นอนุกรรมการเต็มสภา ฯ

นายกรัฐมนตรี แกลงขอให้หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรธรณ
เข้ามาชี้แจงในที่ประชุม

ประธานสภา ฯ อนุมัติ

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรธรณ รับสั่งว่า กอนทจะลง
มติ ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นประธานกรรมการสำรวจและพิจารณา
กฎหมาย ขอแกลงในนามของ คณะกรรมการ ซึ่งสำรวจและพิจารณา
กฎหมายต่าง ๆ คือมีกรรมการผู้ ๑ ยื่นหนังสือแก่ข้าพเจ้าให้เรียกประ
ชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องนี้โดยด่วน คณะกรรมการ
ได้ประชุมปรึกษากันเห็นว่า การอภิปรายของสภา ฯ นี้ และมีความ

เห็นแตกต่างกันหลายทาง เนื่องจากรายงานของคณะกรรมการมาธิการ
ญัตติที่ฝ่ายคณะรัฐมนตรีเสนอก็ดี สมาชิกเสนอก็ดี เนื่องจากราย
งานของคณะกรรมการ เพราะฉะนั้นคณะกรรมการจึงประชุม
ปรึกษากันว่าจะหาทางให้สภา ฯ พิจารณาอย่างไรได้สะดวก และสม
ควรยิ่งขึ้นได้หรือไม่ คณะกรรมการจึงเห็นว่าควรจะเสนอราย
งานขึ้นมาใหม่อีกฉบับ ๑ โดยขอให้ใช้แทนรายงานฉบับก่อน เฉพาะ
พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง และในการพิจารณา คณะกรรมการ
ได้ร่างเป็นพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาทีเดียว คณะกรรมา
ธิการไม่มีสิทธิจะเสนอเรื่องนี้ เพื่อสะดวกแก่การพิจารณา คณะ
กรรมการได้วางโครงการร่างพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกาขึ้น
เวลานี้กำลังพิมพ์อยู่ และจะเสร็จในเวลา ๑๑ นาฬิกา เพราะฉะนั้น
ในตอนนี ข่าพเจ้าจะแถลงถึงข้อความในรายงานนั้น เพื่อให้ทราบไว้
ส่วนเอกสารหรือรายงานและร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชกฤษฎ
กฤษฎีกา เมื่อเสร็จแล้วคงจะแจกจ่ายแก่สมาชิก ส่วนเวลาที่จะ
พิจารณารายงานและร่างพระราชบัญญัติกับร่างพระราชกฤษฎีกานั้น จะ
ควรพิจารณาเมื่อใดนั้นแล้วแต่สภา ฯ จะตกลงกัน ข้อความที่ได้เสนอ
มาใหม่ คือว่าโดยที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.
๒๔๗๖ นี้ ก็ไม่ได้เป็นพระราชบัญญัติใหม่ ชื่อว่าพระราชบัญญัติการ
เลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งเห็นว่า

หลักที่เสนอจะยึดมั่น คือ พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น เพราะเป็นฉบับที่สภา ฯ เป็นผู้ตั้งขึ้น พระราชบัญญัติตามวิธีทางแห่งรัฐธรรมนูญ ส่วน ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้น เป็นฉบับที่ออกไปนอกทางแห่งรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดตามหลักการ ควรใช้ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นยังมีข้อความที่เกี่ยวกับวิธีการยังไม่เหมาะอยู่บ้าง ซึ่งกรรมการเห็นควรที่จะแก้ไข เพราะฉะนั้นถ้าจะใช้ตลอดไปแล้ว ก็เห็นว่ายังไม่เหมาะแท้ จึงมีข้อแก้ไขมาด้วย และตามที่ร่าง พระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่ก็เดินตามรูปความที่ได้ดำเนินมาแล้ว คือ ร่าง พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๖ ฉบับที่ ๒ คือแก้ไขเพิ่มเติมฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ความในพระราช ปรรกดำเนินตามฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่ฉบับใหม่นี้เราจะแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ “ ควรจะแก้ไขเพิ่มเติมพระราช บัญญัติเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ดียิ่งขึ้น ” ตามที่ร่างใหม่เพราะแก้ไขอีกชั้น ๑ ก็เติมคำว่า ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อแสดงว่า เป็นการแก้ไขครั้งที่ ๒ เพราะฉะนั้นคำปรรกดำเนินตามรูปเดิมของพระยา มโน ฯ หมายความว่าไม่ใช่กลับไปฉบับเดิมทีเดียว คือดำเนินไปเป็น คั่น ๆ ตามที่ตกลงวันนั้นสภา ฯ รับแล้วว่า วิธีพิจารณานั้นต้องแก้ไขฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ เพราะฉะนั้นจึงร่างแก้ไข ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ดียิ่ง ขึ้นอีก เพราะฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ว่าให้ดียิ่งขึ้น คือแก้ไขใหม่นี้ ให้ดียิ่งขึ้นข้อความในพระราชบัญญัติก็ดำเนินความรูปเดียวกัน

มาตรา ๑ ชื่อพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒ ให้ใช้ตั้งแต่วันประกาศ

มาตรา ๓ ทำอย่างเดียวกับพระยามโน ๆ ซึ่งพระยามโน ๆ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ และใช้บทบัญญัติต่อไปนี้เป็นแทน ในฉบับใหม่ให้ยกเลิก ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ และให้ใช้พระราชบัญญัติต่อไปนี้เป็นแทน

ข้อความที่ใช้แทนที่ใช้ข้อความฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมาก แต่แก้ไขเพิ่มเติมในข้อที่ทางรัฐบาลได้เสนอยุติแล้ว คือค่าธรรมเนียมที่เก็บ ๕๐ บาท เอาเพียง ๓๐ บาท และข้ออื่น ๆ จำนวนผู้แทนราษฎรให้ใช้ว่า จังหวัดปกครองมีผู้แทน ๑ คน ทุกจังหวัด แต่ส่วนเพิ่มเติมนั้น ให้ถือจำนวนพลเมือง ๒ แสนให้มีผู้แทน ๑ คน

มีอีกประการหนึ่ง ที่ใหม่เกี่ยวกับกำหนดเวลาการเลือกตั้ง กรรมการิการได้เชิญหลวงนรกิจ ๆ เจ้าหน้าที่มหาดไทยมาปรึกษาด้วย เพื่อจะหาทางเลือกตั้งให้สะดวกและเร็วขึ้นเท่าที่ปรึกษาหารือปรากฏว่า ถ้าเราจะไม่เปลี่ยนวิธีการเลือกตั้ง ถ้าไปแก้อายุแล้วก็ทำไม่ทัน ถ้าเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งก็ทำทัน เกี่ยวด้วยกำหนดเวลาปิดประกาศ คือเดี๋ยวนี้ตามความในพระราชบัญญัติฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ปิดประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงถึง ๕๐ วัน เพื่อใครจะนึกว่าตนมีสิทธิแต่ไม่มีชื่อในบัญชีจะได้ไปร้องคัดค้าน กรรมการิการจึงถามผู้แทนฝ่ายมหาดไทยว่า ๕๐ วันนี้

จำเป็นหรือ และให้คะเนดูว่าเวลาเท่าใดจะพอสมควรที่ราษฎรจะพึงได้
หลวงนรกิจ ๆ ตอบว่า ๑๕ วันก็พอไม่ต้องถึง ๕๐ วัน การเป็นเช่นนี้ก็เห็น
ว่าอาจร่นเวลาได้อย่างนี้ คือแปลว่าเวลานี้บัญชีที่สำรวจทำขึ้นแล้วมีอยู่
๒ อย่าง คือ บัญชีชนิดที่ทำตั้งแต่อายุ ๒๕ ปีลงไปถึง ๒๐ ปีตามเดิม และ
ฆ่าชื่อผู้ที่อายุระหว่าง ๒๐-๒๔ ปี และใช้ ๒๕ ปีขึ้นไป คือ ชิดแดง บัญชีนี้ยัง
อยู่ในบางอำเภอ จะเป็นจำนวนเท่าใดไม่ทราบ แต่ชื่อชิดแดงปัญหา
มีว่า ถ้าเราจะใช้บัญชีนั้นและหมายเหตุว่าชิดแดงถือเหมือนว่าไม่ได้ชิด
ออก คือบัญชีนี้ให้ใช้รวมทั้งชิดแดง ก็ปรากฏได้ทันที แต่ข้อนี้
บางที่จะไม่งดงาม

บัญชีอีกอย่างหนึ่ง ที่มีอยู่ ก็ได้ทำแล้วลงมาถึงอายุ ๒๕ ปีที่ประกาศ
ไปได้ ตอน ๑ จะต้องเพิ่มตั้งแต่ ๒๕ ลงไปจนถึง ๒๐ ปี บางอำเภอไม่มีตั้ง
แต่ ๒๕ ลงไปถึง ๒๐ ปี ตอนนี้จะต้องสำรวจใหม่ เมื่อเป็นเช่นนี้แปลว่า
ส่วนทางมหาดไทย จะใช้บัญชีเดิมที่มีชิดแดงแล้ว หมายเหตุว่า ให้ดู
ที่มีชิดแดงได้ด้วย ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมการปล่อยให้มหาดไทย
ได้ เพราะถึงอย่างไรก็ต้องมีอีกบางอำเภอ ที่จะต้องสำรวจตั้งแต่อายุ
๒๕ ปีลงไปจนถึง ๒๐ ปี เพราะฉะนั้นที่เราให้เวลาแก่เจ้าพนักงานมหาดไทย
พอ เพื่อจะต้องสำรวจอายุ ๒๕ ปีจนถึง ๒๐ ปี ที่นี้มหาดไทยควรจะรับได้
มหาดไทยขอเวลา ๑๕ วันสำหรับสำรวจอายุ ๒๕ ปีถึง ๒๐ ปี ดั่งนี้มหาดไทย
คงจะรับได้ มหาดไทยขอเวลา ๑๕ วัน สำหรับสำรวจอายุ ๒๕ ปีถึง ๒๐ ปี

กำหนดเวลาแปลว่า เราต้องให้ราษฎรทราบ ๑๕ วัน ทางมหาดไทย ๑๕ วัน รวมเป็น ๑ เดือน เพราะฉะนั้นถ้าเราให้คำสั่งใหม่เรื่องอายุไปแจ้งต่ออำเภอก่อนวันที่ ๑ กันยายน ก็เป็นอันได้ทำการเลือกตั้ง เดิมกำหนดวันที่ ๑ ตุลาคม เป็นวันเลือกตั้งผู้แทนตำบล ถ้าคำสั่งไปถึงอำเภอก่อนวันที่ ๑ กันยายน ก็เป็นอันทำได้ ปัญหาว่ามีเราจะดำเนินคำสั่งไปถึงอำเภอในวันที่ ๑ กันยายน ได้หรือไม่ ถ้าจะมีคำสั่งไปทางหนังสืออาจมีปัญหาได้ว่าคำสั่งอาจจะถึงเข้าไป จึงเห็นว่าควรเลื่อนไปสัก ๗ วัน ทางมหาดไทยว่า ถ้าเลื่อนไปเพียงวันที่ ๘ ตุลาคมก็ทัน แต่มาคิดว่าทาง โทรเลขก็มี, ในเวลานั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายมหาดไทยไม่ค่อยสบายก็ลากลับไป

ตอนที่พิจารณาว่าจะมีโทรเลขได้ทั่วทุกจังหวัดหรือไม่ ผู้แทนมหาดไทยไม่ได้อยู่ด้วย แต่ได้แสดงความเห็นว่าถ้าโทรเลขไปได้ ก็ทัน กรรมการได้เอาบัญชีสถานีโทรเลขมาตรวจดูทุกจังหวัด ทราบว่ามีทั่วทุกจังหวัด เว้นแต่จังหวัดปทุมกับจังหวัดระนอง ส่วนจังหวัดระนองส่งวิทยุได้ จังหวัดปทุมไม่ไกลส่งหนังสือก็ได้ เพราะฉะนั้นเป็นอันว่าเรื่องการแก้ไขกำหนดอายุนี้ ส่งโทรเลขได้ ถ้าสภา ฯ ตกลงกันวันนี้หรือพรุ่งนี้ เพราะกรรมการได้ร่างมาเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งจะแก้ไขได้สะดวกทางสมาชิกจะเสนอ ก็แก้ไขได้สะดวก ถ้าพระราชบัญญัติได้ออกในวันสองวันนี้ก็ส่งโทรเลขได้ ควรส่งวันที่ ๖ หรืออย่างช้าวันที่ ๗ คือแปลว่าจังหวัดมเวลาดำเนินคำสั่งตั้งแต่วันที่ ๗ จนถึงปลายเดือน ดั่งนี้ก็เชื่อว่าพอ เพราะฉะนั้นตามความเห็นของกรรมการจึงเป็นอันใช้ได้

สรุปความว่า ถ้าจะใช้วิธีการเลือกตั้งที่เป็นอยู่เดิมนี่ก็ไม่ทัน เพราะต้องสำรวจบัญชีใหม่ ในเรื่องนี้ได้ ถามว่าเวลาสักเท่าใดจึงจะพอก็ได้รับตอบว่า ๑๕ วันก็พอ ซึ่งเราก็อุ่นเวลาได้

อีกประการหนึ่งเราตั้งวิธีการ ซึ่งทางรัฐบาลได้เสนอญัตติขอให้เพิ่มความในพระราชบัญญัติ คือถ้ามีผู้สมัครในตำบลหรือจังหวัดก็ดี ไม่เกินจำนวนที่อนุญาตไว้ ราษฎรไม่ต้องออกเสียงผู้สมัครนั้น เป็นอันรับเลือกทีเดียว นี่เป็นกฎในการเลือกตั้งเพราะต้องมีผู้แทนตำบลหรือจังหวัดทางยุโรปที่ใช้เช่นนั้น เพราะเราใช้ผู้แทนตำบลหรือจังหวัด คือเราจะเลือกตามใจไม่ได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีผู้สมัครคนเดียว ก็จำเป็นต้องเลือกเอาผู้นั้น เขาไม่เกณฑ์ให้ราษฎรมาออกเสียง จึงเพิ่มความดังนี้ ทางรัฐบาลก็ได้เสนอญัตติเช่นนี้ ว่าควรเพิ่มความในพระราชบัญญัติ เช่นนั้น ถ้าทำเช่นนี้กรรมการได้ว่าการเลือกตั้งผู้แทนตำบลซึ่งเดี๋ยวนี้จำกัดว่า มีกรรมการทั่วไปตามอำเภอ ซึ่งกำหนดว่าในวันหนึ่งจะตรวจคะแนนเสียงได้เพียง ๒ ตำบลเท่านั้นแล้วก็ต้องพัก และจำนวนตำบลในพระราชอาณาจักรมีราว ๔๐๐๐ ตำบล กรรมการต้องไปเพียง ๒๐๐๐ ตำบล ครั้งหนึ่งก็ได้

ถ้าใช้วิธีใหม่ ถ้าผู้สมัครไม่เกินกว่าที่อนุญาตไว้ จังหวัดหนึ่งคงมีไม่สองก็สามคน ถ้ามีขีดเช่นนี้ราษฎรคงไม่ต้องออกเสียงหลายตำบล และกรรมการจะไม่ต้องท่องเที่ยวไป เวลานี้ต้องสั่งซื้อแก้อำเภอก่อน

วันที่ ๑๕ กันยายน เพราะฉะนั้นก่อนเดือนตุลาคม กรรมการที่จะไปกำกับการออกเสียง คงจะรู้แล้วว่าไม่ต้องไปทุกตำบล ใน ๔๐๐๐ ตำบลอาจต้องไปสักครึ่งหนึ่งก็เป็นได้ เพราะฉะนั้นที่กำหนดเวลาให้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ตามพระราชกฤษฎีกาใหม่คงให้ตามเดิม เพื่อจะไม่ให้มหาดไทยต้องรีบร้อน แต่ดำเนินการเข้าจริงจะเห็นว่า ภายในเดือนตุลาคมจะเลือกผู้แทนตำบลได้หมดก็เป็นได้ ส่วนเลือกผู้แทนจังหวัดเช่นเดียวกัน ผู้ที่จะสมัครเป็นผู้แทนจังหวัดจะต้องส่งชื่อภายในเวลาก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม และโดยเหตุที่มีการเช่นนี้อาจจะมีจำนวนผู้สมัครเกินอนุญาตไว้ จึงมีการออกเสียง ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเลือกผู้แทนราษฎร จะเสร็จได้ในเดือนพฤศจิกายน คงไม่ต้องถึงธันวาคม แต่การกำหนดได้กำหนดให้เวลามหาดไทยจนปลายเดือน

สรุปความตามที่ว่ามานี้ ถ้าเราเปลี่ยนเวลาการเลือกตั้ง โดยร่นเวลาประกาศจาก ๕๐ วันมาเป็น ๑๕ วัน ทางมหาดไทยจะให้โอกาสเพียงพอที่จะทำบัญชีรายชื่อ ถ้าสภา ฯ ตกลงข้อนี้แล้ว เชื่อว่าการเลือกตั้งจะดำเนินไปได้ทันกำหนด และสภา ฯ ใหม่จะเปิดได้ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม กำหนดวันตายตัวเพื่อประโยชน์แก่มหาดไทย คือ การเลือกตั้งผู้แทนตำบลเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรวันที่ ๑ พฤศจิกายนถึง ๓๑ ธันวาคม คือระหว่างพฤศจิกายนและธันวาคมแต่เจ้าหน้าที่ทางมหาดไทยขอรับรองว่าจะพยายามทำเร็วที่สุดและจะให้เปิดสภา ฯ ใน

วันที่ ๑๐ ธันวาคมที่ร่นเวลาปิดประกาศเป็น ๑๕ วัน และให้เวลามหาตไทย
สำรวจตั้งแต่อายุ ๒๕ ถึง ๒๐ ปี อีก ๑๕ อีก ๑๕ วันรวมเป็นเดือนหนึ่ง ยังมี
ปัญหาต่อไปว่าถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับโทรเลขวันที่ ๗ เดือนนี้ จะ
สั่งการไปยังอำเภอทั่วกันก่อนสิ้นเดือนได้หรือไม่ ? ข้อนี้ หลวงนรกิจ ฯ ไม่
ได้อยู่อธิบาย

นายกรัฐมนตรีเสนอขอเลื่อนไปพิจารณาเวลา ๑๑ นาฬิกา

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า เรื่องญัตติที่ ๓ ตามที่นายกเสนอขอเลื่อน
ไปเพราะยังพิมพ์ไม่เสร็จนั้นที่ประชุมนี้จะเห็นอย่างไร ไม่มีผู้ใดคัดค้านและที่
ประชุมได้อนุมัติให้เลื่อนการพิจารณาญัตติที่ ๓ นี้ได้

ประธานสภา ฯ กล่าวต่อไปว่า บัดนี้จะได้พิจารณาญัตติที่ ๒ ต่อไป
พระยาประมวญ ฯ จึงขอเสนอว่า ข้าพเจ้าเป็นจำเลยอยู่ด้วยคน ๑ และไม่
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี กล่าวว่า ญัตติที่ ๖ นี้ คือ ญัตติของ
มีหน้าที่จะนั่งในการพิจารณานี้

เลขาธิการสภา ฯ อ่านญัตติของพระยาประมวญ ฯ ให้ที่ประชุมฟัง
ดังนี้

“ วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

กราบเรียน เจ้าพระยาพิชัยญาติ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทราบ

เนื่องด้วยได้ มีราษฎรยื่นคำร้องต่อเกล้า ฯ ขอให้เกล้า ฯ นำเสนอ
ต่อสภาผู้แทนราษฎร เรื่องที่พระยามโนปกรณ์นิติธาดา เมื่อดำรงตำแหน่ง

เป็นนายกรัฐมนตรีได้แนะนำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร และงดใช้มาตราบางมาตราในรัฐธรรมนูญสยามเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้น เก้า ๆ ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า การกระทำของพระยามโนปกรณ์นิติธาดา นั้นเป็นการกระทำผิด เพราะฉะนั้นขอเสนอญัตติต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า การกระทำของพระยามโนปกรณ์นิติธาดาที่กล่าวมา แล้วเป็นการกระทำผิดอาชญาของให้สภา ๆ ลงมติตั้งกรรมการขึ้นไต่สวนพระยามโนปกรณ์นิติธาดานายกรัฐมนตรีคนก่อน แม้ว่ากรรมการไต่สวนเห็นว่ามีผิดแล้ว ก็ขอให้ร่างพระราชบัญญัติกำหนดโทษตามควรแก่ความผิดให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้บริหารการแผ่นดินต่อไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงนาม) พระยาประมวญวิชาพูล

ข้าพเจ้าขอรับรองญัตตินี้

(ลงนาม) นายวิลาศ โอสถานนท์

(ลงนาม) หลวงอรรถสารประสิทธิ์ ”

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า คำร้องที่กล่าวหานี้ ไม่ได้กล่าวหาแก่นายกรัฐมนตรีทุกคนทั่วไป

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี กล่าวว่า ถ้าหากจะพิจารณาเรื่องนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าสำหรับตัวข้าพเจ้าเอง ไม่มีหน้าที่อยู่ในที่นี้ มีหน้าที่แต่จะให้การ เพราะฉะนั้นจึงอยากขอออกไปเสียจากที่ประชุมนี้

พระยาประมวญวิชาพูล กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าควรฟังคำชี้แจงเสียก่อน ว่าจะมีความประสงค์ อย่างไร

ประธานสภา ฯ ได้แถลงให้เปลี่ยนภาวะที่ประชุมเป็นอนุกรรมการเต็มสภาฯ

พระยาประมวญวิชาพูล แถลงว่า การที่ข้าพเจ้าเสนอญัตติคราวนี้ ถ้าท่านที่ไม่ทราบความมุ่งหมายของข้าพเจ้าจะเข้าใจไปว่า ข้าพเจ้ามีความเกลียดชังพระยามโน ฯ มุ่งจะประหารประหาญพระยามโน ฯ ให้ถึงความย่อยยับและจะฟื้นความเก่าทำให้เกิดการปั่นป่วนขึ้นในประเทศ การที่ข้าพเจ้าทำไปก็ทำไปตามหน้าที่และเพื่อความยุติธรรมด้วย เพราะราษฎรขอร้องให้ทำข้าพเจ้าก็จัดการตามคำขอร้องของเขาเหล่านั้น และนอกจากนั้นข้าพเจ้ายังให้โอกาสแก่พระยามโน ฯ แก่ตัวด้วยถ้าหาไม่ก็จะไม่เป็นการยุติธรรม เพราะข้าพเจ้าเข้าใจในเวลานี้มีพวกหนึ่งเห็นว่าพระยามโน ฯ ผิด และมีอีกพวกหนึ่ง รวมทั้งพระยามโน ฯ ด้วยเห็นว่าการที่เขากระทำไปไม่ผิด เมื่อเป็นเช่นนี้ข้าพเจ้าจึงขอให้สภา ฯ นี้ ตั้งกรรมาธิการขึ้นพิจารณาการกระทำของพระยามโน ฯ และให้ลงความเห็นว่าเป็นพระยามโน ฯ ทำผิดหรือไม่ผิดเท่านั้น ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้สภา ฯ นี้ซึ่งมีอำนาจเต็มที่ตามรัฐธรรมนูญตัดสินเพราะมีบางท่านถือว่าสภาฯ นี้เป็นเจ้าทุกข์จะไปตัดสินเองจะไม่เป็นการยุติธรรม แต่ที่จริงข้าพเจ้าเชื่อว่าสภา ฯ นี้ตั้งอยู่ในความยุติธรรมอย่างที่สุด ถึงดังนั้นก็ดีก็อยากจะไม่ให้ผู้อื่นว่าได้ จึงได้ขอให้ตั้งกรรมาธิการ

จัดการเรื่องนี้ และกรรมาธิการนี้ก็หาอยู่ใต้อำนาจสภา ฯ ไม่มีสิทธิทำอะไรได้ตามความพอใจ และเป็นผู้ที่ขึ้นกับคณะรัฐบาลทั้งนั้น ส่วนสภา ฯ ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติโดยมาก และมีหน้าที่วิจารณ์ และตั้งกระทู้ถามคณะรัฐมนตรีบ้างเล็กน้อยเท่านั้น

ถึงแม้ว่ากรรมาธิการจะบอกว่าพระยามโน ฯ ทำผิดข้าพเจ้าก็ไม่ต้องการจะตัดหัวขั้วแห่งพระยามโน ฯ ไม่ต้องการจะจองเวรต้องการระงับเวรถือว่าใครทำกรรมอย่างไรกรรมนั้นก็ตามสนอง พระยามโน ฯ ก็ได้เสวยกรรมคนจนแล้ว ข้าพเจ้าถือพระพุทธศาสนาที่ต้องการเดินตามหลักของพระพุทธศาสนาไม่ต้องการจะทำตามหลักฝรั่ง ซึ่งได้เข้ามาแล้วประมาณสามร้อยปี จึงอยากจะขอให้ถือว่าพระยามโน ฯ เป็นต้นบัญญัติ และขอให้สภา ฯ ร่างพระราชบัญญัติขึ้นไว้เพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นทำเป็นแบบอย่างต่อไป เมื่อสภา ฯ นี้ได้ ทราบความมุ่งหมายของข้าพเจ้าแล้วคงจะไม่ขัดข้องในการที่จะจัดการตามยุติติของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าคงจะไม่ถูกเหมาว่าเป็นคนใจคอเหี้ยมโหด และจะทำให้เกิดความปั่นป่วนขึ้นในประเทศ

นายมังกร สามเสน กล่าวว่า ในการที่สภา ฯ ของเราถูกปิดไปครั้งนี้ยังไม่มีรายงานว่าสภา ฯ ถูกปิดเพราะเหตุใด และเหตุที่ถูกปิดนั้นสมควร ละหรือ? เพราะฉะนั้นเมื่อราษฎรได้กล่าวโทษพระยามโน ฯ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็ได้โฆษณา แต่ยังไม่มีการรับรองจริงไหม? ย่อมเป็นมลทิน ข้าพเจ้าเห็นควรที่จะให้ความยุติธรรมทั้งราษฎรและพระยามโน ฯ

ให้เห็นว่าพระยามโน ปิตสกา ฯ เพื่อประโยชน์ของประชาชาติหรือ
หวังจะปิดสภา ฯ เพื่อปราบดาภิเษก เพราะฉะนั้นขอให้ตั้งกรรมาธิการ
พิจารณาเพื่อความยุติธรรมทั้ง ๒ ฝ่าย

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรจะต้องปัญหา
ให้สั้นลงกระทำความเข้าใจให้แน่ชัด

เมื่อได้อ่านญัตติของพระยาประมวญ ฯ แล้ว เป็นอันเข้าใจแล้วว่า
ผู้เสนอญัตติไม่ได้มีความประสงค์จะให้ลงโทษพระยามโน ฯ ดังจะอ่านญัตติ
นี้ให้ที่ประชุมฟัง (ได้อ่านญัตตินั้นอีกครั้งหนึ่ง) ครั้นแล้วกล่าวต่อไปว่า
ข้าพเจ้าทราบตามความเห็นของหมอกฎหมายที่เขาบอกว่าจะร่างพระราช
บัญญัติขึ้นมาลงโทษการกระทำที่ล่วงมาแล้วไม่ได้ ข้าพเจ้าเข้าใจความ
ประสงค์ของพระยาประมวญ ฯ ว่า การกระทำของพระยามโน ฯ ผิดหรือไม่?
ถ้าเข้าอาชญาไม่ได้ เราต้องร่างพระราชบัญญัติสำหรับไว้ใช้ป้องกันต่อไป
ข้าพเจ้าเข้าใจความประสงค์เท่านี้ เพราะฉะนั้นการตั้งกรรมาธิการคงไม่มี
ความประสงค์อะไร? ต้องการเพียงให้รู้ว่า รัฐบาลพระยามโน ฯ ทำนั้นผิด
หรือไม่? ส่วนการที่จะเอาพระยามโน ฯ ปรีक्षाโทษนั้นเป็นอีกเรื่อง ๑ ถ้าเข้า
กฎหมายที่ปรีक्षाโทษได้

พระยาประมวญวิชาพูล กล่าวว่า เมื่อตกลงกันตอนนี้ ก็ขอให้ตั้ง
กรรมาธิการเสียทีเดียว

นายจรรุญ ฌบางซ่าง กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วยตามความเห็น
ของพระยาประมวญ ฯ เพราะเป็นการแสดงความบริสุทธิ์หรือแสดงผลที่เป็น

มาแล้วให้ประจักษ์ ให้เป็นประวัติการ ส่วนหลวงวิจิตร ๆ ว่า ถ้าไม่มีกฎหมายจะลงโทษไม่ได้ก็เป็นธรรมดาอยู่เอง จะร่างกฎหมายใหม่สำหรับลงโทษแก่ผู้ที่กระทำไปแล้วไม่ได้ เราจะวินิจฉัยไว้ว่าจะผิดกฎหมายบทใดหรือไม่ ถ้าผิด ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ถ้าไม่ผิด ก็เป็นอันเจ้าไปทีหนึ่ง ถ้าผิดกฎหมายบทใด เราไม่จำเป็นต้องลงโทษ ซึ่งข้อนั้นจะว่าครั้งหลัง ครั้ง ร.ศ. ๑๓๐ มีตัวอย่างมาแล้ว ผู้ต้องลงโทษ ๕-๒๐ ปี พวกนั้นจำเป็นต้องรับโทษ แต่พระเจ้าแผ่นดินอยู่นอกกฎหมาย เพราะฉะนั้นให้รอการลงอาชญาไว้ ครั้งนั้นทำไปด้วยกุศโลบาย รอการลงอาชญาไม่มีกฎหมายอนุญาตก็ดี ครั้งนี้เราอาจรอการลงอาชญาได้ทั้งสิ้น แต่คำพิพากษาของการชะงัดนี้ต้องให้ปรากฏไว้ เพื่อป้องกันไม่ให้มีต่อไปข้างหน้า

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้อ่านยุติติของพระยาประมวญ ๆ ตลอดแล้ว แต่ไม่เข้าใจว่าหมายความว่าอย่างไร ใช้คำว่า “เกล้า ๆ ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่าการกระทำของพระยามโนปกรณนิติธาดานั้นเป็นการกระทำผิด ” ที่ว่า “ ความผิด ” นี้ ความผิดอะไร ข้าพเจ้าอยากทราบความประสงค์ของพระยาประมวญ ๆ เพราะกำกวมกันอยู่ อาจละเมิดรัฐธรรมนูญหรือละเมิดกฎหมายอื่นของบ้านเมือง ถ้าเราจะพูดถึงการกระทำผิดซึ่งเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญแล้วไม่มีบทลงโทษ ไม่มีแข่งชั้นเช่น ในอังกฤษเป็นต้น สำหรับกฎหมายอาชญาไม่มีโทษ เพราะการกระทำของพระยามโน ๆ อาจกะทบกระเทือนต่อรัฐธรรมนูญ และการกระทำ

เวลานั้นอาจจะทบทถึงกฎหมายอาชญาได้ แต่จะผิดหรือถูกนั้นไม่ใช่หน้าที่ที่จะวินิจฉัย แต่อยากจะพูดเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ที่กล่าวหาว่า ละเมิดรัฐธรรมนูญนั้น ถ้าเป็นประเทศอังกฤษสภาล่าง (House of Commons) เป็นโจทก์ ฟ้องผู้ที่ทำผิดเป็นจำเลย แล้วสภาสูง (House of Lords) เป็นศาล สำหรับพิจารณาว่า มีความผิดหรือไม่ ถ้าสภาล่าง (House of Commons) ไม่ขอให้ลงโทษแล้ว ก็ไม่ได้ทำอะไร เช่นสภาล่าง (House of Commons) ขอให้เพิกถอนสิทธิ ถ้าสภาสูง ๆ วินิจฉัยเห็นว่าผิดก็ตัดสินเช่นนั้นได้ ถ้าเทียบรัฐธรรมนูญของเราแล้วทำไม่ได้ เพราะไม่มีบทลงโทษ

ประการที่ ๒ เรื่องแซงชั้น ผู้ใดทำผิดทางการเมือง สภา ๆ วินิจฉัยว่ามีความผิดแล้วออกกฎหมาย

ประการที่ ๓ เป็นวิธีเบาที่สุดคือถ้าคนไหนสภา ๆ ว่าทำผิดเป็นทางการเมืองเช่น ชั้นเสนาบดี สภา ๆ ไต่สวนและวินิจฉัยถามความผิดตัดสิทธิทางแพ่ง หรือสิทธิออกเสียง

แต่ทั้ง ๓ อย่างได้เลิกไม่ใช้มา ๑๕๐ แล้ว ที่เมืองอังกฤษมีกองทัพบกทัพเรือต้องมีการออกพระราชบัญญัติต่ออายุทุกปี สำหรับกองทัพบกและเรือ

ประการที่ ๓ ความเห็นสำหรับสาธารณชน โดยมาก ถ้าทำผิดขอให้ล้มสภา ๆ ได้ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นบทกำหนดโทษเมื่อทำ

ผิดรัฐธรรมนูญ แต่ในเมืองไทย ไม่มีบท ว่าถ้าใครละเมิดแล้วจะทำอะไรได้ ข้าพเจ้าเห็นทางอย่างเดียวคือ ในมาตรา ๖๒ เพราะฉะนั้นถ้าผู้หนึ่งผู้ใด ทำกระทบกระเทือนรัฐธรรมนูญนี้แล้ว จะถือว่าผิดหรือไม่ สภา ฯ นี้จะไต่สวน แต่จะลงโทษไม่ได้ ได้แต่วินิจฉัยว่าผิดหรือถูกต้องเท่านั้นเอง ไม่มีบทลงโทษ แต่ถ้าพิจารณาว่า รัฐมนตรีทำผิดกฎหมายอาชญาหรือไม่ต้องใช้มาตรา ๕๘ แห่งรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้น สภา ฯ ของเราเอื้อมมือไปพิจารณากฎหมายอาชญาไม่ได้ เมื่อไม่มีพระราชบัญญัติแล้ว จะตั้งศาลไม่ได้ เพราะฉะนั้นโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘-๕๙ ต้องไปร้องต่อศาล การปิดสภา ฯ ที่ได้กระทำไป ถ้าเราเป็นเจ้าของทุกซ์ และไม่ประสงค์จะฟ้องร้องเองต้องไปร้องให้อัยการฟ้องแทน เพราะฉะนั้นจึงสงสัยว่า มีความประสงค์อะไร ละเมิดรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๒ แห่งรัฐธรรมนูญลงโทษไม่ได้ ถ้าหากว่าผิดกฎหมายอาชญาแล้ว ต้องไปว่ากันยังโรงศาล เมื่อสมัยโบราณพระเจ้าแผ่นดินตั้งศาลพิเศษได้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยอำนาจพิเศษ แต่ตามรัฐธรรมนูญ พระเจ้าแผ่นดินทรงตั้งศาลพิเศษอย่างแต่ก่อนไม่ได้ ต้องสภา ฯ ตั้ง

นายเล็ง ศรีสมวงศ์ กล่าวว่า ที่รัฐมนตรีทำการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้อภิปรายมาแล้ว เป็นประโยชน์แก่สมาชิกโดยมาก ญัตติที่เสนอมานี้ มีราษฎรร้องขึ้นมาว่า พระยามโน ฯ ทำผิด แต่จะผิดด้วยข้อความประการใดยังไม่ปรากฏแน่ชัด ซึ่งเราเองรู้สึก

ว่าผิด และผิดข้อใดนั้น ยังไม่เป็นวิธีที่ควรปฏิบัติ ควรจะตั้งกรรมา
 ธิการชุดหนึ่งว่านายรัฐมนตรีทำไปก่อน นั้นผิดหรือไม่ ละเมิด
 รัฐธรรมนูญ บทไหน ? มาตราใด ? ผิดทางการเมืองหรือไม่แคไหน ?
 ถ้าผิดทางการเมือง จะมีผิดทางกฎหมายที่เรามีอยู่หรือไม่ แม้ว่าผิดแล้ว
 ก็เป็นหน้าที่ทางศาลจะต้องวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง ที่ให้กรรมาธิการสืบสวน
 นั้น เพื่อเป็นความรู้ทางสภา ฯ นายกรัฐมนตรีคนก่อนทำไปแล้ว จะมี
 ความผิดทางการเมือง แต่ไม่มีบทบัญญัติทางอาชญา สภา ฯ จะได้
 วินิจฉัยต่อไป เมื่อต่อไปข้างหน้า ถ้ามีผู้ทำเช่นนี้ เราควรจะมอบ
 บทบัญญัติทางอาชญาไว้หรือไม่ เพราะฉะนั้นเห็นว่า ควรตั้งกรรมาธิการ
 เป็นเบื้องต้นก่อน จะได้พิจารณาต่อไป ไม่ใช่ตั้งกรรมาธิการขึ้นนั้น
 เพื่อจะวินิจฉัยเด็ดขาดว่า ผิดหรือไม่เท่านั้น

พระวุฒิสาสตร์เนติญาณ กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้พยายามอ่าน
 ญัตติอยู่หลายหนแล้วอยากทราบว่าการไต่สวนนี้ มีความประสงค์
 อย่างไร ไต่สวนอย่างไร ผิดรัฐธรรมนูญ หรืออาชญาจะให้ไต่สวน
 ทั้ง ๒ อย่างหรือ ถ้าจะให้ไต่สวนทั้งสองอย่างข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณ
 จริงทางสภา ฯ นี้ได้ประกาศแล้วว่า ผิด ปรากฏในพระราชบัญญัติให้
 ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาปิดสภา ฯ เพราะฉะนั้นจะมาไต่สวนสิ่งที่เราว่า
 ไปแล้วว่าผิด ครั้งที่ ๒ จะกระไรอยู่ เพราะฉะนั้นจึงจัดแจ้งเปิด
 สภา ฯ ขึ้น และสภา ฯ นี้ได้ลงมติให้เป็นพระราชบัญญัติไปแล้ว ที่นี้ผิด

ทางอาชญาหรือไม่ อยากเรียนถามผู้เสนอญัตติว่า มีความประสงค์
อย่างไร ?

พระยาประมวญวิชาพูล ตอบว่า นายเล้ง ฯ ได้อธิบายให้แล้ว
ข้าพเจ้ามีความประสงค์อย่างที่นายเล้ง ฯ กล่าว

นายวิลาศ โอสถานนท์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าผู้หนึ่งที่รับรองญัตติ
ของพระยาประมวญ ฯ การที่พระยาประมวญ ฯ ของให้ตั้งกรรมาธิการ
ขึ้นพิจารณาว่าพระยามโน ฯ จะมีความผิดหรือไม่ ยังหาทราบแน่ชัดไม่
ว่าผิดสถานใด ผิดทางการเมืองหรือไม่ ผิดทางอาชญาหรือไม่ ที่
พระวุฒิสาสตร์ ฯ ว่าผิดทางการเมือง เข้าใจว่าฝ่ายบริหาร หาใช่ผิดทาง
สภา ฯ ไม่ สภา ฯ ยังไม่ได้พิจารณาเรื่องนี้ เป็นแต่ฝ่ายบริหารได้ประกาศ
ไป เชื่อว่าทางสภา ฯ ยังไม่ได้จัดการอย่างไร พระยาประมวญ ฯ
จึงได้เสนอญัตติขอร้องขึ้นมา

พระยาศรยุทธเสนี ได้ลงมานั่งในฐานที่เป็นสมาชิก และกล่าวว่า
ข้าพเจ้าขอสนับสนุนความเห็นของพระวุฒิสาสตร์ ฯ เรื่องว่าสภา ฯ ได้
ลงมติไปแล้ว ข้าพเจ้าได้เห็นรายงานประชุมของสภา ฯ ซึ่ง ซึ่งขออ่านให้ที่
ประชุมฟัง ครั้นแล้วกล่าวต่อไปว่า เมื่อนายกรัฐมนตรีได้อภิปราย
แล้ว ได้มีอภิปรายคัดค้านต่อไปเป็นลำดับ แล้วอ่านรายงานให้ที่
ประชุมฟังต่อไป ครั้นแล้วกล่าวว่า ปัญหาข้อ ๒ สมาชิกส่วนมาก
ลงคะแนนมติให้ Condemn ไว้ เมื่อเวลาอภิปรายได้กล่าวเช่นนี้ ข้าพเจ้า

ซึ่งสงสัยว่าคำอภิปรายการลงโทษ ที่สมาชิกหรือที่ประชุมไม่คัดค้านแล้ว เป็นการตีความหมายแห่งประเด็นข้อนั้น ๆ เพราะฉะนั้นที่จะกลับรื้อฟื้นมาอีก เห็นว่าสภา ฯ ได้ลงมติไปแล้ว สมาชิกจะรื้อฟื้นให้พิจารณาอีกอย่างไรได้ สภา ฯ นี้ได้ลงโทษไปแล้ว เช่นนี้จะรื้อฟื้นขึ้นอีก ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ชอบ

นายกรัฐมนตรี ได้ขอเสนอให้หยุดพัก ๑๐ นาที

ประธานสภา ฯ อนุมัติ

ครั้นถึงเวลา ๑๐.๔๐ นาฬิกา ประธานสภา ฯ ได้เรียกสมาชิกเข้าประชุมต่อไป

นายมังกร สามเสน กล่าวว่า การอภิปรายที่กล่าวมาแล้ว บางคนว่า เรื่องนี้ได้สำเร็จไปแล้ว ตั้งได้มีพระราชบัญญัติให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาที่ได้ปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร และรายงานของสภา ฯ ก็มี ข้าพเจ้าขอแถลงว่า ตามพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงเรื่องปิดสภา ฯ นั้นเป็นเหตุหนึ่งที่เป็นคำปรารภของพระราชบัญญัติ การที่จะเปิดสภา ฯ ไม่ใช่เป็นการประณามโทษของพระยามโน ฯ และการที่ปรากฏในรายงานไม่ใช่เป็นการลงโทษและยังไม่ได้เด็ดขาด เพราะฉะนั้นเรื่องนี้สภา ฯ ยังพิจารณาได้อยู่

พระยาประมวญวิชาพูล เสนอว่า ได้ยื่นคำขอถอนญัตติเดิมแล้ว

ประธานสภา ฯ กล่าวว่ ญัตติของพระยาประมวญวิชาพุลที่
เสนอขึ้นมาใหม่มีข้อความดังนี้

“ ขอให้ตั้งกรรมาธิการพิจารณาว่า

๑. พระราชกฤษฎีกาปิดสภาและงดใช้รัฐธรรมนูญบาง มาตรา
ซึ่ง พระยามโน ฯ นายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลพระกรุณา แนะนำให้
ประกาศใช้นั้นเป็นอันผิดรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไรและ

๒. ในการที่จะป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิดรัฐธรรมนูญได้ นั้นจะควร
ออกพระราชบัญญัติหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือพระราชกำหนด
กฎหมายอย่างไรหรือไม่

ส่วนการที่จะดำเนินตามรายงานของกรรมาธิการในข้อ ๑ อย่างไร
นั้น สภา ฯ นี้ขอมอบไว้เป็นกิจของสภา ฯ สมัยที่ ๒ ที่จะพิจารณาต่อไป ”

ครั้นแล้วกล่าวต่อไปว่า พระยาประมวญ ฯ จึงขอถอนญัตติเดิม
ซึ่งลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ โดยเสนอให้ใช้
ญัตติที่เสนอใหม่แทน ญัตติของพระยาประมวญ ฯ ที่เสนอใหม่นั้น
มีใจความว่า อยากจะมอบให้กรรมาธิการพิจารณาเรื่องนี้ คือ ความ
ผิดนั้นจะมีอย่างไร และมีกฎหมายหรือไม่ และจะใช้ได้ โดยวิธีไหน ขอ
มอบกรรมาธิการพิจารณา ส่วนการดำเนินตามรายงานขอมอบให้
กรรมาธิการสมัยที่ ๒ พิจารณาต่อไป

พระสุธรรมวินิจนัย ถามว่า ญัตติของพระยาประมวญ ฯ คำที่ว่า
ขอให้ทำตามญัตติของราษฎร จะถอนด้วยหรือไม่ ?

ประธานสภาฯ กล่าวว่า ที่ประชุมนี้จะยอมให้พระยาประมวญ ฯ ถอนญัตติเดิมและเสนอญัตติใหม่แทน หรือไม่ ขอให้ที่ประชุมลงมติ ไม่มีผู้ใดคัดค้าน และสมาชิกเห็นควรให้ถอนญัตติเดิม ของพระยาประมวญ ฯ ได้

พระยาประมวญวิชาพูล เสนอ ขอให้หม่อมเจ้าวรรณ ฯ ทรงอธิบาย

พระยาศรยุทธเสณี กล่าวว่า เรื่องนี้สภา ฯ ได้เคยลงมติ แล้วไม่ควรรื้อฟื้นมาพิจารณาอีก

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ญัตติที่จะให้กรรมาธิการพิจารณาเรื่องพระยามโน ฯ นายกรัฐมนตรีคนก่อนที่ได้กระทำไปนั้น มีความผิดหรือไม่ และผิดโดยอย่างไรนั้น บัดนี้ได้มีสมาชิกได้เสนอญัตติขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นของนายจรูญ ฦบางช้าง

เลขาธิการสภา ฯ อ่านญัตติของนายจรูญ ฦบางช้างดังมีข้อความต่อไปนี้

“ วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

เรียน ท่านประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอเสนอแปรญัตติเพิ่มเติมญัตติ ของพระยาประมวญ ฯ ดังนี้

ถ้าสภา ฯ ได้ลงมติให้ตั้งกรรมการพิจารณาความผิดของพระยามโน ฯ ตามญัตติของพระยาประมวญ ฯ ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมา

ธิการไม่ควร แต่จะพิจารณา ฉะเพาะแต่ประกาศให้ปิด สภา ฯ เท่านั้น
 ควรให้พิจารณาการกระทำทุกอย่าง ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖
 ถึงวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยตลอดด้วย ว่าในระหว่าง
 นั้น การกระทำของพระยามโน ฯ อย่างไรบ้างที่เป็นกรณีชอบ

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงนาม) จรูญ	ผู้เสนอ
(ลงนาม) นายมังกร สามเสน	ผู้รับรอง
(ลงนาม) มานิต วสุวัต	”

พระยามานวราชเสวี กล่าวว่า การกระทำต่อมา ข้าพเจ้าเป็น
 รัฐมนตรีด้วยคนหนึ่ง เพราะฉะนั้นการทำเรื่องนี้ ข้าพเจ้า ขอลาออก
 จากที่ประชุม ถ้าว่าถึงการกระทำต่อมาข้าพเจ้าก็มีส่วนด้วยผู้หนึ่ง ถ้า
 มีปัญหาเรื่องนี้ข้าพเจ้าขอออกด้วยผู้หนึ่ง

นายจรูญ ฌบางช้าง กล่าวว่า ที่รัฐมนตรีทำเช่นนี้ เป็นการ
 ชอบแล้ว เราต้องการ นิตเดียวเท่านั้น ต้องการเอาแต่ตัวหัวใจเท่านั้น
 เพราะฉะนั้นขอให้รัฐมนตรีทั้งหลายโปรดอย่าร้อนใจเลย เพราะ
 ข้าพเจ้าไว้วางใจในการยุติธรรมของท่าน

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรณ ทรงแถลงว่า ตามความที่
 ขอแปรญัตติของนายจรูญ ฯ ก็นึกความกว้างมาก ความประสงค์ญัตติเดิม
 ตามระเบียบวาระไม่ควรจะตั้งเป็นญัตติใหม่ที่สภา ฯ จะถือว่า แปรญัตติ

เพิ่มเติม คือ ปัญหามันเป็นคนละเรื่องไปเสียแล้ว ด้วยประการฉะนี้ กล่าวคือตามประสงค์ ของญัตติของ พระยาประมวญ ฯ อยากจะทราบ ปัญหาทางกฎหมายอยากให้ตุลาการวินิจฉัยว่าการปิดสภา ฯ และงดใช้ รัฐธรรมนูญ เป็นการผิดรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นปัญหากฎหมาย ซึ่งบัดนี้ยังไม่ได้มีหลักฐานว่าผิด จริงอยู่ว่าปรารภในพระราชบัญญัติ ปิดสภา ฯ มีคำปรารภว่าโดยไม่ได้อำนาจแห่งรัฐธรรมนูญประการใด แต่ การที่ว่า โดยไม่ได้ใช้นั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงไม่ได้เกี่ยวกับปัญหา กฎหมาย เพราะฉะนั้นยังไม่เป็นการวางหลักฐานลงไปว่าผิดรัฐธรรมนูญ ข้อกฎหมายอันนี้ยังบกพร่อง ว่างเปล่าอยู่ พระยาประมวญ ฯ จึงอยาก ใ้ร่าง ให้แน่นอนว่า เป็นการผิดรัฐธรรมนูญ และว่าความผิดนั้นมาก มาย ย่อมอยู่ในข้อไขของกรรมาธิการที่จะพิจารณาได้ ส่วนที่ว่า ทำไมจึงต้องตั้งกรรมาธิการ เพราะว่าตามรัฐธรรมนูญผู้ตีความใน รัฐธรรมนูญ คือ สภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่ศาล ไม่ใช่เจ้าพนักงาน ตุลาการตามธรรมดา สภา ฯ เป็นผู้ตีความ เมื่อฉะนั้นแล้วสภา ฯ ตั้งกรรมาธิการไปพิจารณาข้อนี้ แล้วเสนอรายงานต่อสภาฯ คือสภาฯ นี้ซึ่งเป็นผู้ตั้ง ตัวญัตติของพระยาประมวญ ฯ ว่าตอนนี้สภา ฯ จะไม่ ลงมติอนุมัติ เพราะสมาชิกมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย อาจอุทธรทานินทา ไม่ ใช่เป็นคนกลางแท้ จึงปล่อยให้สภา ฯ ใหม่ แต่อีกอย่าง ๑ อย่างไร

ป้องกันไม่ให้กระทำผิดก็ให้กรรมการพิจารณาและสภา ฯ นี้ จะตั้งบทบัญญัติ ได้ทีเดียว

นายจรูญ ฌบางช้าง กล่าวว่า การที่เสนอก็คือโดยประสงค์ที่จะพิจารณาการกระทำของพระยามโน ฯ ทั้งหมด ตั้งแต่วันนั้นมา เช่นการพิจารณากฎหมายก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง และการติดตั้งกรรมการเช่นนั้นเป็นอีกญัตติเป็นหนึ่ง ถ้าจะพิจารณาข้อความตอนนี้แล้ว ผู้ที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้นควรจะออกไปจากที่ประชุมแต่คณะแพะ พระราชกฤษฎีกาปัญหากฎหมายว่าการผิดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็ไม่จำเป็นจะต้องจำเป็นจะต้องออกไป เจ้าคุณธรรมศักดิ์ ฯ ท่านอยากจะออกก็ออกได้ แต่ไม่มีความจำเป็น แต่ถ้าจะไต่สวนการกระทำทุกข้อทุกอย่างของรัฐบาลพระยามโน ฯ ก็ไปอีกรูปหนึ่ง เพราะฉะนั้นรัฐมนตรี คณะนั้นควรจะออกไปทีเดียว และที่ชี้แจงมานี้ก็เพราะพระยาประมวญ ฯ ขอให้วินิจฉัย แต่เพียงการกระทำปิดสภา ฯ จะเป็นการชอบหรือไม่ ที่จริงเรามีความมุ่งหมายว่าจะเอาความจริงว่าเอาว่าเอาอะไรกันแน่ไม่ใช่ทำกันลอย ๆ การกระทำเช่น ก. ฆ่าคนตาย เป็นการแน่นอนว่าฆ่าคนตาย แต่การฆ่าคนตายอาจไม่มีผิดกฎหมายเลย แต่มีเหตุจำเป็นต้องฆ่า แต่เพียงวินิจฉัยว่า ก. ฆ่าคนตายหรือไม่ จึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าทำไมจึงฆ่า เพราะฉะนั้นเท่าที่เสนอญัตตินั้นว่าฆ่าตายเท่านั้น ซึ่งศาลลงโทษไม่ได้ เพราะฉะนั้นที่เสนอญัตติให้พิจารณาตลอดมาเพื่อให้ได้เรื่องแน่นอนไม่ใช่จะเป็นผลร้าย อาจจะเป็นผลดีแก่พระยามโน ฯ

ก็ได้ ถ้าสภา ฯ ไต่สวนได้ว่าบ้านเมืองเต็มไปด้วยคอมมิวนิสต์ จึงได้ทำ
ไปเพื่อหวังดีต่อชาติ ก็เป็นผลดี ความจำเป็นต้องกระทำอย่างไรความ
ตอนหลังนี้ และเป็นการจำเป็นจะตั้งกรรมการใหม่และจะรออนสมา
ชิกรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องแก่เรื่องนี้เลย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าผู้เป็นประธานของสภา ฯ นี้ รู้สึก
ว่าถ้าปัญหานี้จะว่ากันต่อไป จะเป็นปัญหารุนแรงขอให้คิดว่าผลที่จะได้
และเสียเป็นอย่างไร บัดนี้ปรากฏต่อหน้าเราแล้ว รัฐมนตรีชุดเก่าก็ได้
ลาออกจากที่ประชุมนี้ จนนายกรัฐมนตรีซึ่งใครก็รู้ว่าคือใคร และที่
ได้เปิดสภา ฯ นี้ก็คือใคร เพราะฉะนั้นขอให้คิดว่า การที่ทำนี้เป็น
ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองหรือไม่ ข้าพเจ้าขอหยุดการประชุมนี้ ๒๐ นาที

ครั้งถึงเวลา ๑๑.๒๓ นาฬิกา ภายหลังที่พัก ๒๐ นาทีแล้ว ประ
ธานสภา ฯ ได้เรียกประชุมต่อไป

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่า ญาติของนายจรูญ ฌบางซ่าง นั้น
ข้าพเจ้ายังไม่เห็นด้วย

นายจรูญ ฌบางซ่าง กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอถอนญาติตินั้น แต่สภา ฯ
จะยอมให้ถอนหรือไม่แล้วแต่สภา ฯ

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ตามญาติติของนายจรูญ ฌบางซ่าง ที่ได้
อ่านให้ที่ประชุมฟังแล้วนั้น บัดนี้นายจรูญขอถอนญาติตินั้น ตินั้น ผู้ใดจะ
คัดค้านบ้างหรือไม่ ไม่มีผู้ใดคัดค้าน และที่ประชุมได้ยอมถอนไปได้ ประ

ธานสภา ฯ ได้ให้นายจรรยาไปเชิญนายรัฐมนตรีเข้าประชุม และ
ประธานสภา ฯ กล่าวต่อไปว่า เรื่องที่จะต้องพิจารณาต่อไปนี้ คือญัตติ
ของพระยาประมวญ ฯ ซึ่งได้อ่านให้ที่ประชุมฟังแล้ว และขอหารือว่าที่
จะผิดอย่างไรนั้น หมายความว่ากรรมาธิการทำรายงานแล้วเรามอบให้
ชุดที่ ๒ ที่เดียวใช่ไหม ?

พระประพิณพลยุทธ กล่าวว่า ในการตั้งกรรมาธิการนั้น สดแล้ว
แต่สภา ฯ จะเห็นด้วยหรือไม่ แต่ข้อที่ว่าเมื่อกรรมาธิการได้ดำเนินการ
ไปอย่างไรหรือมีความเห็นอย่างไร อยากให้สภา ฯ สมัยที่ ๒ วินิจฉัย
นั้น เห็นว่าเป็นการยุติธรรมดีแล้ว เพราะสมาชิกของสภา ฯ นี้ เป็นผู้
ร้องว่าพระยามโน ฯ กระทำผิดหรือไม่ จึงให้กรรมาธิการพิจารณา
แต่กรรมาธิการ ที่เราจะเลือกตั้งนั้นก็เป็นผู้ที่สภา ฯ นี้ได้เลือกตั้ง ถ้าเช่น
นั้น จะเกิดข้อใจกันขึ้น ถ้ากรรมาธิการได้ดำเนินไปว่ามีความผิดจะลงโทษ
หรืออย่างไรก็ตาม เรื่องฝ่ายพระยามโน ฯ จะรู้ได้ก็เมื่อมีผู้แทนคล้าย ๆ
ว่าเรามีความเห็นต่างหาก ระหว่าง ๒ คน แล้วฝ่ายหนึ่งไม่รู้เรื่องเลย
ฝ่ายผู้ที่ผิดจะบอกว่าไปเลือกเอาแต่พวกของตัวเอง เมื่อถึงคราว พิจารณา
ให้บริสุทธิ์จะได้พูดไม่ได้เลยไหน ๆ เราก็รอแล้วเห็นว่าให้รอจนถึง
สมัยที่ ๒ จึงค่อยพิจารณา หรือ ดำเนินการ เพราะฉะนั้น กรรมาธิการที่
จะตั้ง ก็ควรเป็นอย่างนั้น ให้สมาชิกสมัยที่ ๒ เป็นผู้เลือกเหมือนกัน
หรือถ้าเห็นว่าเป็นการรีบร้อนจะเลือก เวลานั้นก็ไม่ได้เราควรกำหนด
กรรมาธิการเป็นจำนวนกี่คน ให้ฝ่ายพระยามโนเลือกมาครั้งจำนวน สมาชิก

เลือกมาครึ่งจำนวน ส่วนคนที่เขาจะเลือกนั้นต้องให้เราพอใจด้วย จะได้ไม่มีปัญหาว่า เราเลือกเอาข้างเดียว คล้าย ๆ ทางรถไฟหรือถนนที่ตัดไปถูกที่ราษฎร ทนายฝ่ายราษฎรบอกว่าราคาเท่านี้สมควรแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งว่าไม่สมควร เพราะฉะนั้น จึงเกิดความพอใจข้างหนึ่ง แต่ไม่พอใจแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่า ตามที่สมาชิกผู้หนึ่งกล่าวว่า พระยามโน ๆ ถูกกล่าวหาควรให้พระยามโน ๆ เลือกว่าผู้สมควรเป็นกรรมการมาครึ่งหนึ่งนั้นเท่าที่เรียนวิชากฎหมายมา ไม่เคยได้ยินว่าหลักกฎหมายประเทศใด ยอมให้จำเลยเลือกเช่นนั้น ถ้าสภา ฯ ลงมติเช่นนั้น เช่นว่านายดำถูกหาว่าลักทรัพย์ นายดำบอกว่าขอให้เลือกเอานายแดงบิดาข้าพเจ้าที่เป็นผู้พิพากษามาพิจารณา เช่นนี้ยอมไม่ได้ ปัญหาที่ว่าเมื่อสภา ฯ ตั้งกรรมการ สภา ฯ จะไปมี In fluence อิทธิพลอย่างไร สภา ฯ ไม่มีอำนาจ แต่การทำทุกอย่าง เว้นการนิโทษไม่ได้ เพราะฉะนั้นทุกที่เราทำ ถ้าเราเกรงเขาจะว่า เราก็อำนาจไม่ได้

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรณ ทรงแถลงว่า ตามที่พระประพิณ ฯ ว่าตามปกติจำเลยอาจแย้งได้ ถ้าตุลาการผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยคือจำเลยจะเลือกตุลาการไม่ได้ แต่อาจแย้งได้ คารมมีเท่านี้ นอกจากนี้ที่นายดิเรกชี้แจงที่ถูกต้องแล้ว แต่พระประพิณ ฯ เข้าใจผิดไป กรรมการที่จะตั้งนี้ไม่ใช่ตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นปัญหาตีความ

สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ตีความ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่หรือศาล เช่นใน
 สหรัฐอเมริกาเขาให้ฝ่ายตุลาการเป็นผู้ตีความในรัฐธรรมนูญ แต่ประเทศ
 อื่นเช่นประเทศอังกฤษเป็นต้น ให้สภา ฯ เป็นผู้ตีความ ของไทยให้
 สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีอำนาจ เพราะฉะนั้นในที่นี้ใครจะตั้งกรรมการ
 ขึ้นพิจารณาไม่ได้ นอกจากสภาผู้แทนราษฎร ที่พระประพิณ ฯ เข้าใจ
 ผิดข้อกฎหมายก็คือไม่จำกัดสภา ฯ กับสมาชิกในสภา ฯ สภาผู้แทน
 ราษฎรบัดนี้มีสิทธิที่จะตั้งกรรมการ และที่จะดำเนินการตามรายงานของ
 กรรมการ สภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะทำได้ ใน
 ที่นี้ไม่ใช่สมาชิกกับพระยามโน ฯ มิฉะนั้นจะให้เกียรติยศแก่พระยามโน ฯ
 มากเกินไป ปัญหาที่ว่าสภา ฯ จะตีความในรัฐธรรมนูญ การตี
 ความนี้เป็นปัญหากฎหมาย จึงตั้งผู้เชี่ยวชาญขึ้นพิจารณาปัญหาข้อนี้ขึ้น
 แล้วรายงานต่อสภา ฯ โดยปกติสภา ฯ มีสิทธิจะดำเนินการ แต่โดย
 เหตุที่สมาชิกบางท่านเป็นเจ้าของทุกซ์มีการเกี่ยวข้องกับพระยามโน ฯ ได้รับ
 ทุกซ์จากการกระทำของ พระยามโน ฯ เพราะฉะนั้นจึงอยากให้ความขาว
 บริสุทธิ์ทีเดียว จึงไม่ลงมติหรือดำเนินการตามรายงานนั้น คือ สมาชิก
 สภา ฯ บัดนี้ยอมงดเว้นไม่ใช้สิทธิของตน แต่ขอมอบไว้ให้สมาชิก
 สภา ฯ ใหม่ ถ้ายอมให้พระยามโน ฯ ตั้งมาครั้งหนึ่งก็ไปลดเกียรติยศ
 กรรมการนั้น สภา ฯ เป็นผู้ตั้ง จะไปถามเอกชนอื่นไม่ได้ มี
 ปัญหาว่าสภา ฯ นี้จะเป็นผู้ตั้งหรือจะปล่อยให้สภา ฯ ใหม่ตั้ง เพราะ

ฉะนั้นถ้าพิจารณาให้ถูกรูปปัญหา พระประพิน ๑ ควรต้องแสดงความเห็นที่ว่า การตั้งกรรมาธิการควรปล่อยให้สมัยที่ ๒

พระประพินพลุฑ กล่าวว่่า ข้าพเจ้ามีความเห็น คือความตั้งใจของข้าพเจ้าคือเมื่อจะรอรายงานของกรรมาธิการไป พิจารณา สมัยที่ ๒ แล้ว กรรมาธิการก็ควรให้สมัยที่ ๒ เป็นผู้ตั้ง ถ้าจะผ่อนผันเช่นนั้นไม่ได้คือถ้าจะเป็นเรื่องรีบร้อนที่สุดที่จะทำเวลานี้จึงพูดไปว่าให้พระยามโน ๑ ตั้ง โดยขอความเห็นว่าจะเอาใครบ้าง จากพระยามโน ๑ ถ้าเราไม่พอใจเราก็ไม่ตั้งให้ คือ ต้องให้พอใจด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย นี่พูดถึงความบริสุทธิ์ใจ หมายความว่าเราตั้งด้วย เขาตั้งด้วย แต่เขาจะตั้งให้เราไม่ได้ เราเป็นผู้ตั้ง แต่ที่นายดิเรก ๑ ว่า โรงเรียนเขาไม่ยอมให้ตั้ง ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าไปเช่นนั้น แต่มีความประสงค์เพียงแต่ให้รอไว้ตั้งกรรมาธิการในสมัย ๒ เห็นจะเหมาะสมดี กรรมาธิการที่เราจะตั้ง เราเป็นผู้เลือกเอาทั้งหมด ให้พระยามโน ๑ เลือกมา ๕ คน ทางสภา ๑ นี้จะเห็นสมควรหรือไม่ เมื่อไม่เห็นสมควรก็ไม่เอา

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่่า ข้าพเจ้าขอสนับสนุนท่านวรรณ ๑ เราไปวันนี้จะลงโทษพระยามโน ๑ ตามญัตติที่พระยาประมวญ ๑ เสนอใหม่ ในญัตตินั้นไม่ได้บอกเลยว่าจะลงโทษพระยามโน ๑ จะให้ตีความในรัฐธรรมนูญว่าการปิดสภา ๑ นั้นจะผิดหรือไม่ และให้ลงความเห็นด้วย ส่วนการตั้งกรรมาธิการข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ขัดข้องอะไร เพราะ

ว่าสภา ฯ เปิดใหม่ไม่จำเป็นต้องตัดสินตามความเห็นของกรรมาธิการ และเรายังไม่รู้เลยว่าพระยามโน ฯ จะผิด ถึงแม้ว่าทำผิดสภา ฯ นั้นอาจให้เลิกก็ได้ เพราะฉะนั้นที่สภา ฯ นี้จะตั้งกรรมาธิการข้าพเจ้าไม่เห็นว่าจะมีข้อขัดข้องอะไรเลย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ปัญหาสำคัญที่พระประพิณ ฯ คัดค้านมีใจความว่าควรตั้งกรรมาธิการสมัย ๒ ฉะนั้นปัญหาจึงมีว่าเราจะตั้งกรรมาธิการเวลานี้หรือไม่ หรือจะตั้งในสมัย ๒ ถ้าจะมอบให้สภา ฯ สมัย ๒ ก็ควรที่จะตั้งกรรมาธิการ ในสมัย ๒

พระยาประมวญวิชาพุล เสนอขอให้ลงคะแนนมติว่าจะเอาอย่างไร

นายกรัชมุนตรี แถลงว่า เรื่องนี้รัฐบาลจะไม่เกี่ยวข้อง และจะไม่แสดงความเห็นหรือลงมติแต่อย่างใด (Abstention)

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงรับสั่งว่า ระเบียบลงมตินี้มีอยู่ว่าต้องลงคะแนนมติในการแปรญัตติก่อน เพราะฉะนั้นเมื่อตั้งแปรญัตติขึ้นก่อนแล้ว ลงคะแนนแปรญัตติก่อน ถ้าฝ่ายแปรญัตตินั้นแพ้ไปคราวนี้ต้องลงคะแนนในญัตติเดิม แต่ถ้าแพ้แปรญัตติ ก็ตกไป

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า ถ้าลงมติให้ไปตั้งกรรมาธิการเพื่อทำสมัยที่ ๒ แล้ว อยากทราบว่าใครจะเป็นคนมีอำนาจทำในสมัยที่ ๒ การตั้งกรรมาธิการพิจารณาญัตติอันนี้จะไม่มีความประโยชน์เลย

สภา ฯ นี้ลงมติว่าควรตั้งกรรมาธิการ จึงตั้งกรรมาธิการเช่นนั้น ส่วนการที่จะตั้งนี้ ขอให้สภา ฯ ใหม่เป็นผู้พิจารณา มอบให้เป็นกิจ

ของสภา ฯ เราไปมัดมือไม่ได้ เราควรตั้งความประสงค์ไว้เช่นนี้ ส่วนรายงานที่กรรมการได้เสนอขึ้นมานั้น ไว้ให้สภา ฯ ใหม่ดำเนินการ คือ บังคับสภา ฯ ใหม่ไม่ได้ เพราะมีคำว่าจะมอบไว้เป็นกิจของสภา ฯ ใหม่ที่จะพิจารณาต่อไป ถ้าเอาตามที่พระประพิณ ฯ ว่า การผูกมัดก็เบาลง แต่วางหลักว่าควรตั้ง แต่การตั้งมอบให้สภา ฯ สมัยที่ ๒

พิจารณา

นายจรูญ ฌบางช้าง กล่าวว่า ตามที่อภิปรายกันข้าพเจ้าไม่อยากจะคัดค้าน อย่างไรก็ตามผิดหลักของทางการ อะไร ๆ ก็ต้องรอสมัยที่ ๒ ถ้าขึ้นให้มีหลักเช่นนี้ สภา ฯ ก็จะทำอะไรไม่ได้ ถ้าหากว่ามีข้าศึกเข้าตีเมืองอุบล เราต้องรอสมัยที่ ๒ หรือ เราต้องเป็นลูกผู้ชาย

นายเนตร พูนวิวัฒน์ กล่าวว่า ถ้าถืออย่างนายจรูญว่าแล้ว ขอเสนอให้ติดข้อความ “ สมัยที่ ๒ พิจารณา ” ด้วย เพราะถ้าสภา ฯ ลงมติแล้ว สมัย ๒ ทำอะไรไม่ได้ เพราะฉะนั้นตัดออกเสียดีกว่า ให้พิจารณาไปเสียทีเดียว

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรณ ทรงแถลงว่า สภา ฯ เป็นผู้วินิจฉัย, ที่สภา ฯ จะมอบอำนาจให้กรรมการเช่นนั้นไม่สมควร เพราะเรื่องเช่นนี้ กรรมการนั้นเป็นเทคนิค ส่วนวินิจฉัยนั้นควรเป็นสภา ฯ ถ้าจะเอาสมาชิกบัดนี้หรือสมาชิกสมัยที่ ๒ ก็ปล่อยให้สมัยที่ ๒ จะดงงามกว่า

นายเนตร พูนวิวัฒน์ กล่าวว่า สมัยที่ ๒ รัฐบาลนี้ จะอยู่หรือไม่ ถ้าสมัยที่ ๒ ไม่ทำแล้วจะทำอย่างไร ผลที่จะทำการครั้งนี้ ก็เลยไม่มีประโยชน์

พระสุธรรมวิจิตรชัย กล่าวว่า การที่มีสมาชิกบอกว่าให้ตัดสมัยที่ ๒ ออกนั้น เห็นว่าไม่สมควร เพราะมีปากเสียงพุดกันมาก ว่าขณะนี้ เป็น คณะรัฐบาล แต่ถ้าเราทำลงไปจะมีการนิทา เพราะฉะนั้น ให้กรรมมาธิการทำรายงานไว้ เมื่อสภา ฯ สมัยที่ ๒ มา จึงมอบให้ตัดสินเถิด ท่าน รัฐมนตรีเหล่านี้ไม่อยู่ เราจะวิตกอะไร ที่สมาชิกใหม่จะมานิทา การที่ ทำนี้ไม่ชอบ เพราะฉะนั้นเป็นการดีแล้ว แต่อยากจะขอเรียนเตือนกันอีก อย่างหนึ่งเราควรจะอ่านประกาศของเรา ได้ปรากฏแล้วว่า มีเสียงเป็นคำ ขี้ขาด เป็นคำชี้ความผิด แต่ตามหลักกฎหมายของเรา เป็นข้อดำเนินการ เท่านั้น ที่ได้ปิดสภา ฯ การไปมีความผิด ถ้าถือตามหลักศาล ต้องได้ ข้อเท็จจริง แน่นนอน เพราะฉะนั้นข้อนี้ควรพิจารณากันให้มาก และถือตาม ญัตตินี้

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า อาศัยเรื่องคำแปรญัตตินี้ ปัญหาว่ามีจะ ปรีक्षाแปรญัตตินี้ หรือไม่ ถ้าถือ แปรญัตติแล้ว ญัตติเดิมก็ตกไป แต่ไม่มีว่า จะให้พิจารณาอันไหนก่อน. โดย ๒ ข้อนี้จึงทำให้เห็นว่าจะ ต้อง ยกคำแปรขึ้นพิจารณาก่อน ตามคำแปรญัตติของพระประพิณ ฯ ว่า “ถ้า จะให้สภา ฯ ในสมัยที่ ๒ ดำเนินการตามรายงานของกรรมมาธิการแล้ว ควร

ตั้งกรรมการในสมัยที่ ๒ ด้วย ” ฉะนั้นถ้าถือตามคำแปรญัตติ ควรตั้งกรรมการสมัยที่ ๒ แล้ว ให้ลงคะแนนสีขาว คือ เห็นด้วย ตามคำแปรญัตติที่พระประพิณ ฯ เสนอ ถ้าไม่เห็นด้วยให้ลงคะแนนสีเขียว การลงคะแนน ผู้ที่เห็นด้วยฝ่ายแปรญัตติมี ๗ คะแนน ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแปรญัตติมี ๒๘ คะแนน นอกนั้นไม่ออกเสียง เป็นอันว่า คำแปรญัตติตกไป และประธานสภา ฯ กล่าวต่อไปว่า บัดนี้จะได้พิจารณาญัตติเดิมต่อไป

นายดิเรก ชัยนาม เสนอว่า กรรมการ ควรเอาคนภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องในสภา ฯ นี้

นายจรูญ ฦบางช้าง เสนอว่า ควรมีสมาชิกในสภาฯ ปนอยู่ด้วยสัก ๒-๓ คน

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับนายจรูญในการตั้งกรรมการนี้ ก็เพราะเราอยากจะให้ขาวที่สุด เพราะฉะนั้นขอเอาคนภายนอกซึ่งแล้วแต่สมาชิกผู้ใดจะเสนอเอาใคร ครั้นแล้วจึงขอให้สภา ฯ ลงมติ

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ แถลงว่า คนภายนอกถูกสภา ฯ นี้ตั้งเป็นกรรมการได้ และคณะกรรมาธิการที่ตั้งจากบุคคลภายนอกนี้ ถ้าไม่ทราบเรื่องก็มีสิทธิที่จะเชิญใคร ๆ มาชี้แจงสอบสวนได้ เพราะฉะนั้น ความต้องการ

ที่จะตั้งสมาชิกในสภา ฯ เป็นกรรมาธิการ จึงไม่จำเป็น และจะเป็นการดีที่จะเลี่ยงคำครหานินทา ที่จะมีขึ้นได้ด้วย

พระวุฒิสาสตร์เนติญาณ กล่าวว่า บางทางยังใช้คำว่า “ ผิดหรือไม่ผิด ” ฉะนั้นถ้าตั้งกรรมาธิการขึ้นและกรรมาธิการ ชื่อว่าไม่ผิด พระราชบัญญัติที่ออกไปแล้วว่ามีผิดเป็นการขัดหลักในญัตตินี้ ฉะนั้นจะให้กรรมาธิการไปชี้ว่าผิดอย่างไรได้.

หลวงชำนาญนิติเกษตร เสนอ พระยานรราชสุวัจน์ กรรมการศาลฎีกา

นายเล็ง ศรีสมวงศ์ เสนอ พระชัยศาสตร์ ราชสภาพดี ข้าราชการเบ็ญบ้านาญ ซึ่งเคยเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลนครปฐม

นายมังกร สามเสน เสนอ พระมณูเวทย์วิมลนาท อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลภูเก็ต

นายทวี บุญยเกตุ เสนอ พระสารนิติปัญญา ผู้พิพากษาศาลจังหวัดกาญจนบุรี

นายวิลาศ โอสถานนท์ เสนอ พระมณูภาณวิมลศาสตร์ อธิบดีศาลมณฑลพายัพ

หลวงวิจิตรวาทการ เสนอ พระสารศาสน์ประพันธ์ เลขาธิการกรมร่างกฎหมาย

นายดิเรก ชัยนาม เสนอ ดอกเตอร์ เตือน บุนนาค เลขานุการ
กรมร่างกฎหมาย

นายจรูญ ฌบางช้าง เสนอ พระยาภักตินรเศรษฐ์

หลวงอรรถสารประสิทธิ์ เสนอ พระยาศรีสังกร กรรมการศาลฎีกา

นายชุมห์ ปิณฑานนท์ เสนอ หลวงวุฒิสารเนตินิติ ผู้พิพากษา
ศาลแพ่ง

หลวงวิจิตรวาทการ แกลงว่า ที่มีผู้เสนอพระยาภักตินรเศรษฐ์นั้น
ข้าพเจ้าขอคัดค้านด้วยในเรื่องนี้ เราต้องการ Expert คือผู้มีความชำนาญ
เราต้องการคนที่สามารถเพื่อตีความหมายในรัฐธรรมนูญได้ จึงขอตัด
พระยาภักตินรเศรษฐ์ออก

นายจรูญ ฌบางช้าง กล่าวว่า อย่างไรเสียคอมมอนเซนคังมี
อยู่เห็นว่าเราจะทำกันในวงข้าราชการ ราษฎรเขาไม่รู้อะไรด้วย ควร
จะให้ราษฎรมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง เช่นนี้จะดีกว่า และไม่ควรถัง
กรรมาธิการจากข้าราชการที่ประจำอยู่ในหัวเมือง เพราะถ้าเอาผู้ที่
อยู่ในกรุงเทพ ฯ จะได้ผลดีกว่า

พระยาประมวญวิชาพูล แกลงว่า ควรจะเอาพระยาภักติ
นรเศรษฐ์ออก เพราะเป็นวิชาเทคนิค

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า มีสมาชิกเสนอรายนามกรรมาธิการ
๑๐ นาย และมีผู้เสนอคัดค้านว่า พระยาภักติ ฯ ไม่ควรเป็น ฉะนั้น

จึงขอให้ประชุมนี้ลงคะแนนมติ และในการตรวจคะแนนมตินี้ขอตั้ง
ให้นายชุนท์ ปินทานนท์ นายเล็ง ศรีสมวงศ์ และนายดิเรก ชัยนาม
เป็นกรรมาธิการตรวจคะแนนมติ

กรรมาธิการตรวจคะแนนมติได้เสนอคะแนนมติของสมาชิกต่อ
ประธานสภา ฯ ดังนี้

๑. พระยานคราชสุวิจัน	ได้ ๒๗ คะแนน
๒. พระชัยศาสตราภคบดี	ได้ ๒๖ คะแนน
๓. พระสารนิติปัญญา	ได้ ๒๕ คะแนน
๔. พระมณูเวทย์วิมลนาท	ได้ ๒๕ คะแนน
๕. ดอกเตอร์ เตือน บุนนาค	ได้ ๒๗ คะแนน
๖. พระมณูภาณวิมลศาสตร์	ได้ ๒๔ คะแนน
๗. พระสารศาสน์ประพันธ์	ได้ ๒๗ คะแนน
๘. หลวงวุฒิสารเนติณ	ได้ ๒๖ คะแนน
๙. พระยาศรีสังกร	ได้ ๒๗ คะแนน
๑๐. พระยาภักดีนรเศรษฐ์	ได้ ๓ คะแนน

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า รายงานกรรมาธิการที่สมาชิกเสนอ ๑๐
นายนั้น กรรมาธิการได้เสนอคะแนนดังกล่าวแล้ว บัดนี้มีปัญหาว่า
จะตั้งกรรมาธิการมีจำนวน ๙ นาย หรือ ๑๐ นาย แต่ตามข้อบังคับ
องคมนตรีจะตั้งได้เพียง ๙ นาย ฉะนั้นจึงเห็นว่า พระยาภักดี ฯ ผู้ได้

คะแนนต่ำก็เป็นอันตกไป และกล่าวต่อไปว่า ในคณะกรรมการธิการ นี้
จะตั้งให้ใครเป็นประธาน

หลวงวิจิตรวาทการ เสนอให้กรรมการไปเลือกตั้งกันเอง

นายชุนท์ ฯ เสนอ ให้ ตั้งผู้มีอาวุโสเป็นประธาน

ในที่สุดที่ประชุมตกลงให้ตั้งพระยาศรีสังกร เป็นประธานกรรมการ
ธิการ เพราะเป็นผู้มีอาวุโส

นายกรัฐมนตรี เสนอให้เลื่อนการพิจารณาญัตติที่ ๓ ไปพิจารณา
วันหลัง

ประธานสภา ฯ อนุมัติ และกล่าวต่อไปว่า มีสมาชิกได้ยื่น
ญัตติขึ้นมาว่า เวลาประชุมของสภา ฯ ขอให้เป็นเวลา ๑๖ นาฬิกา
สำหรับการประชุมสามัญในวันพฤหัสบดี

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอสนับสนุนข้อนี้ เพราะ
สมาชิกบางคนที่มีอาชีพส่วนตัว เช่น ทนายความก็ไม่สามารถจะมา
ประชุมได้ เพราะฉะนั้นเวลา ๑๖ นาฬิกา จึงสะดวกดี

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า เรื่องนี้ที่ประชุมจะเห็นควร ให้เปลี่ยน
เวลาประชุมเป็น ๑๖ นาฬิกาหรือไม่

หลวงชำนาญนิติเกษตร กล่าวว่า เรื่องเวลาการประชุมนี้ได้เคย
ตกลงมาแล้ว

นายวิลาศ โอสถานนท์ รับรอง

นายกรัฐมนตรี แถลงว่า ถ้าไม่เปลี่ยนเวลาประชุม งานรัฐบาล
อาจจะเสีย จึงขอเวลาเป็น ๑๖ นาฬิกา

พระสุธรรมวิจิตร ก่อว่า ถ้าเช่นนั้นขอให้เปลี่ยนเวลาประ
ชุมเป็นเวลา ๑๕ นาฬิกา

ประธานสภา ฯ กล่าวว่าจะควรเปลี่ยนเวลาประชุมเป็นเวลา ๑๖
นาฬิกา หรือ ๑๕ นาฬิกา ขอให้ลงมติ มีสมาชิก ๑๙ นายลงมติว่า
ควรเป็นเวลา ๑๖ นาฬิกา ส่วนที่เห็นว่าควรเป็น ๑๕ นาฬิกามี ๗ นาย
สมาชิกนอกนั้นไม่ลงมติ จึงเป็นอันว่าที่ประชุมลงมติให้เปลี่ยนเวลา
ประชุมสามัญเป็นเวลา ๑๖ นาฬิกา ทุกวันพฤหัสบดี

หลวงจิตรวาทการ กล่าวว่ามีข้าพเจ้าต้องการคำตอบจาก
รัฐบาลแต่ไม่ต้องการวันนี้ ขอให้ตอบในวันหน้า คือ

๑. สภาเศรษฐกิจ สมัยรัฐบาลเก่าได้ปฏิบัติ การไปแล้วเพียงใด
และสภาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลนี้ได้ปฏิบัติการไปแล้วเพียงใด

๒. เรื่องพระราชบัญญัติเทศบาลได้ทำไปเพียงไหน และเมื่อใด
จะเสร็จ

๓. ญาติของข้าพเจ้าเรื่องเสนอให้กระทรวงธรรมการออกคำสั่ง
แก่โรงเรียนทุกแห่ง ให้ส่งนักเรียนทุกชั้นท่องจำบทรัฐธรรมนูญซึ่งได้
เสนอไว้ต่อประธานสภา ฯ นั้น ไม่เห็นขึ้นมาสู่ระเบียบวาระ

๔. ได้มีราษฎรส่งคำร้องมายังข้าพเจ้าว่าได้รับความเดือดร้อน
เรื่องที่ดิน

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ญาติของหลวงวิจิตร ฯ ที่เสนอไว้และ
มิได้นำเข้าสู่ระเบียบวาระก็เพราะในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๔๗๖ ทาง
รัฐบาลได้แถลงว่า เรื่องนี้รัฐบาลได้รับไปพิจารณาโดยได้มอบให้
หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงทำอยู่

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า เรื่องคำร้องทุกข์ของราษฎรนั้น ขอ
ได้มอบให้แก่รัฐบาลเพื่อจะได้รับการไปพิจารณา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่า เรื่องพระราช
บัญญัติเทศบาลที่ขำอยู่นี้ ก็เพราะเกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าติดการประชุม ไม่
ค่อยมีเวลาทำ แต่ได้มอบให้หม่อมเจ้าสกล ฯ ไปพิจารณาร่างอยู่แล้ว
เข้าใจว่าคงเสร็จในไม่ช้า การร่างพระราชบัญญัติเทศบาลนี้ไม่ใช่ของ
ง่าย แต่การที่จะตอบให้ทราบว่าจะเสร็จเมื่อใดนั้น จะตอบให้ทราบ
ได้ ในเวลาอันควร

พระยาประมวญวิชาพูล ถามว่า รัฐบาลอินเดียห้ามไม่ให้ส่ง
สินค้าจากประเทศสยามเข้าไปจำหน่ายในพรมแดนเมืองเงี้ยว รัฐบาล
สยามจะจัดการแก้ไขอุปสรรคนี้หรือไม่อย่างไร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ กล่าวว่า เรื่องนี้รัฐบาล
จะตอบให้ทราบในภายหลัง

ตรวจแล้ว

ประมวญ

ร.ต.เนตร์ พูนวิวัฒน์

แนบ พหลโยธิน

หลวงบรรณกรโกวิท

พระสุธรรมวินิจนัย

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๑๕ นาฬิกา

หลวงคหกรรมบดี

นายปพาฬ บุญ-หลง

หลวงชวเลขปรีชา

ผู้จัดรายงาน

เจ้าพระยาพิชัยญาติ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร